

VALDRES

BREIESLEIREN

HYTTE 1 - PEISSTUA

Breiesleiren ble etablert august 1944 som følge av en større tysk rassia våren 1944 - «Aktion Almenrausch». Rassiaen førte til at mange trengte dekning. I tillegg var det ønske om å holde øye med den tyske lytte- og radarstasjonen ved Ossætra, ca. 3,5 kilometer fra leiren.

Hovedhytta du står ved nå, ble bygget først. Tre vegger ble tømret mot fjellveggen og en stor gråsteinspeis murt opp som varmekilde. Her var det seks soveplasser. Et sekstenmannstelt ble plassert inntil hytta og fungerte blant annet som spiseområde. En papp- og barhytte ved siden av teltet fungerte som kjøkken med primitive hjelpemidler. Alt ble kamuflert med kratt og smågran rundt døråpninger og røykganger. Tømmer ble hentet fra området rundt leiren. Mose ble dyttet mellom stökkene for å holde trekk og den verste kulda ute. Senere ble ytterligere to hytter satt opp. Ca. 25 mann hadde tilhold i leiren. Dette var i hovedsak motstandsfolk fra Etnedal, samt noen fra Aurdal, Gjøvik og Oslo. I tillegg kom åtte russiske krigsfanger som hadde rømt fra tyske arbeidsleirer i Sauda og Årdal.

Tyskerne hadde en soldatstyrke på ca. 200 mann ved Ossætra og Etna stasjon. Det ble etablert faste stillinger rundt leiren. Dersom de skulle bli angrepet, visste alle hvor de skulle stille opp. Mannskapet i leiren var hele tiden forberedt på angrep. Alt utstyr var hele tiden ferdig pakket med klesskift, matrasjoner og nødvendig utstyr. Våpen var det dårlig med, men de var i stand til å forsvare seg ved kortere trefninger.

Forsyninger til leiren

Arne Brufladt var forsyningssjef. Han hadde en stri jobb med å skaffe til veie forsyninger til leiren. Olav Breien var transportsjef. Sammen med Jørgen Fauske utførte de mange farefulle oppdrag med lastebilene sine i nattens mulm og mørke. Slakt, fisk og grønnsaker samt ammunisjon, var noe av det de transporterte. Torbjørn Thon, stasjonsmester på Tonsåsen, var en god støttespiller. Ingrid og Olav, Gunnar og Arne Breien sørget for melk, poteter, litt kjøtt og litt grønnsaker. Arne M. Bjørnødegård var nærmeste kontaktmann for leiren. Anna, kona hans, stod for vask og stell av tøy til gutta. Mange slitsomme turer for gutta i leiren ble det når de hentet forsyninger fra Breie, Tonsbakko og på Ranheimsåsen.

En stor bragd

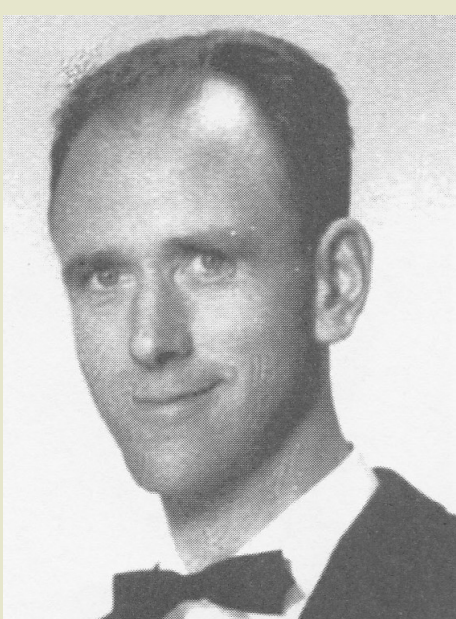
I løpet av januar 1945 ble leiren lagt ned. Sju av russerne ble evakuert til friheten i Sverige, mens én av helsemessige grunner gikk i dekning i Etnedal til krigen var slutt. Tre etnedøler, Odd Hodne, Knut Månum og Kolbjørn Småladen, losa russerne over til Sverige. Turen tok 15 døgn på ski og den var et voldsomt slit, også for russerne som var dårlige skiløpere. Alle hadde tunge pakninger og etnedølene måtte gå foran og brøyte løype. Turen var også en stor psykisk påkjenning, da det hele tiden var fare for at tyskerne kunne oppdage dem. De andre som var knytta til leiren fikk nye oppdrag andre steder i Valdres, blant annet i tilknytning til motstandsarbeid i Vassfaret og Buvassfaret.

Odd Hodne - Leirsjef

Knut Månum

Kolbjørn Småladen

Navnene på de åtte russerne i leiren var Jakob, Georg, to ved navn Ivan (en av dem ble kalt «Molotov»), Nikolai, André, Pavel (Paul) og Leonard.

De andre nordmennene i Breiesleiren:

Norvald Thorshaug - Nestkommanderende

Anders Nilsen

Anders B. Danielsen

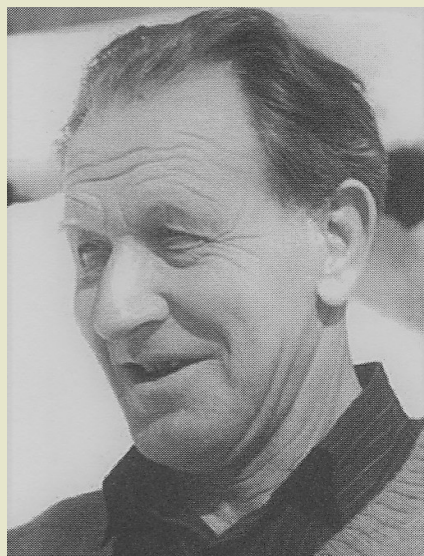
Asbjørn Røed

Hallvard Grønbrekk

Ole Rødningen

Harald Byfuglien

Knut Solhaug

Reidar Ivem

Kåre Tunstad

Henry Meyer

Ottar Bergene

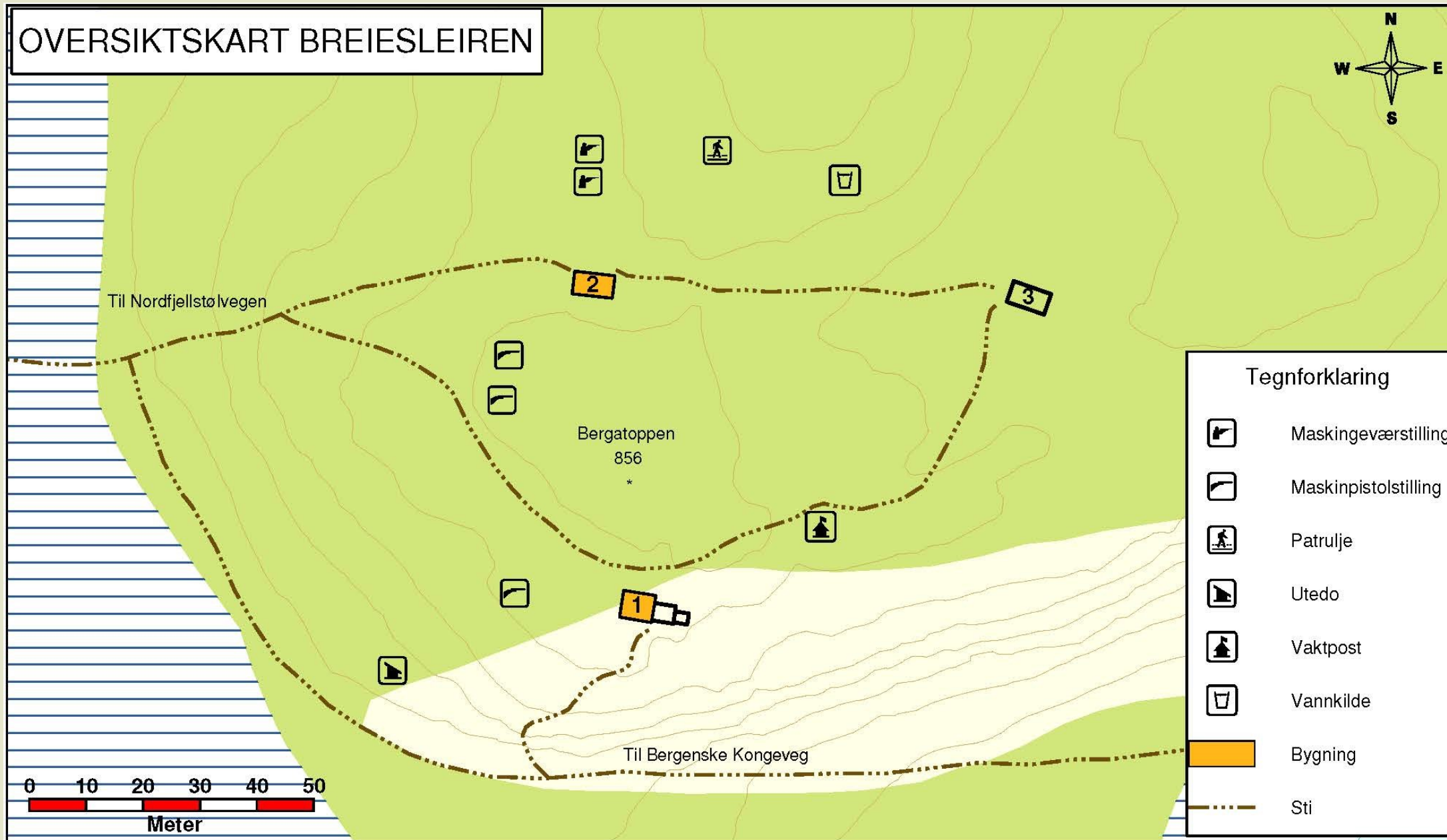
Martin Dokken

Magne Hådem

Sigurd Langedal

Gjenoppbygging av leiren

Breiesleiren ble restaurert 1993-94. Hovedhytta ble gjenoppbygget i sin helhet. Hytte 2, ei av sovehyttene, er bevart fra opprinnelsen. Hytte 3, også ei sovehytte, er fullstendig forfalt og ikke gjenoppbygget. Etnedal historielag gjennomførte arbeidet sammen med flere av de som hadde hatt tilhold i leiren. Bildet viser dugnadsgjengen, fra venstre: Knut Månum, Reidar Ivem, Knut Knutsen, Ottar Bergene, Kåre Tunstad, bak fra venstre: Magne Hådem, Kolbjørn Småladen, Ole Rødningen og Hallvard Grønbrekk.

Konrad og Iver Stutlien sammen med russeren Jakob. Jakob var skadet og kunne ikke bli med på turen over til Sverige. Han ble plassert i Stutlien på grensa til Nordre Land og var der til krigen var slutt.

Ottar Bergene, Magne Hådem, Pavel, Ole Rødningen og Reidar Ivem 29. mai 1997.

Knut Månum, Ivan og Kolbjørn Småladen 6. mai 1995. En ny tur på ski over til Sverige frister ikke.

Kilde: Etnedal Historielagets skrift nr. 6 «Beretningen om Breiesleiren». www.etnedalhistorielag.com. Bilder er utlånt av historielaget.